

ORGANİK TARIMDA ORGANİK ARICILIĞIN YERİ

Öğr. Gör. Fatih Ahmet ASLAN¹ Öğr. Gör. Kalbiye KONANÇ¹ Öğr. Gör. Şükran GÜNEY¹
¹Ordu Üniversitesi, Ulubey Meslek Yüksekokulu, Arıcılık Programı, ORDU

Organik Tarıma ve Organik Arıcılığa Genel Bakış

Organik Tarım Nedir?

Organik üretim denilince ilk akla gelen doğadaki ekolojik dengeyi koruyan, doğal kaynakların ve enerjinin optimum kullanımı ile üretim miktarını değil kaliteyi ön planda tutan sağlıklı ve güvenilir ürün alınmasını hedefleyen alternatif bir tarım sistemidir.

Organik tarım, günümüzde artık bütün dünyada yaygın talebe sahip olan, henüz çerçevesi ve nitelikleri tam oturmamış, fakat genel olarak insan sağlığı için zararlı olabilecek her türlü girdi ve unsurlardan uzak, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı, eko sistemde bozulan ve kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya ve korumaya yönelik, çevre dostu tarımsal ürün üretim ve işleme tekniklerini ifade etmektedir.

Son yıllarda artan nüfusa paralel olarak tarım ve gıda bilimlerinde üretimi artırmaya yönelik teknikler toplumsal hastalıkların, alerjilerin, dengesiz beslenme alışkanlıklarının, pestisid, hormon ve antibiyotik kalıntılarının ortaya çıkmasına ve genel yaşam kalitesinin azalmasına neden olmuştur. Tüketici gıdanın kaynağını, güvenilirliğini, işleme ve depolama koşullarını, bulaşma risklerini sorgulamaya başlamıştır. Bu durum sağlıklı ve kaliteli ürün üretimi ve tüketimi için yeni bir üretim tarzı, geleneksel tip tarıma alternatif olarak ortaya konmuş ve değişik ülkelerde Ekolojik, Organik veya Biyolojik Tarım isimleriyle anılmıştır. Bu çerçevede organik tarım, "ekolojik sistemde hatalı uygulamalar sonucu kaybolan doğal dengeyi yeniden kurmaya yönelik, insana ve çevreye dost üretim sistemlerini içermekte olup esas itibarıyla sentetik kimyasal ilaçlar ve gübrelerin kullanımının yasaklanmasının yanında, organik ve yeşil gübreleme, münavebe, toprağın muhafazası, bitkinin direncini artırma, parazit ve predatörlerden yararlanmayı tavsiye eden, bütün bu işlemlerin kapalı bir sistemde oluşturulmasını talep eden, üretimde miktar artısını değil ürünün kalitesinin yükselmesini amaçlayan bir üretim şekli" olarak tanımlanmaktadır.

Organik Arıcılık Nedir?

Arı yetiştiriciliği ile bal, arı sütü, polen, balmumu, propolis ve arı zehri gibi ürünler elde edilmektedir. Elde edilen bu ürünler hem gıda maddesi hem de birçok hastalıkların tedavisinde yaygın olarak

kullanılmaktadır. Hedeflenen bu yararların arı ürünlerinden sağlanabilmesi için organik arı ürünleri üretimi ve tüketimi gerekmektedir. Organik arı ürünleri ise ancak organik arı yetiştiriciliği ile elde edilebilir.

Doğada bulunan nektar, polen, su ve propolisin arılar tarafından toplanarak çeşitli arı ürünlerine dönüştürülmeleri işleminde, üretimden tüketime kadar tüm aşamalarında suni besleme ve kimyasal ilaçlama yapmadan, organik tarım alanlarında veya doğal yapısı bozulmamış florada her aşaması bir kontrol veya sertifikasyon kuruluşunca denetlenen ve sertifikalandırılan arıcılık faaliyetlerine organik arıcılık denmektedir. Organik arıcılığın uygulanması için gerekli bazı kurallar bulunmaktadır.

Organik Arıcılık Kuralları

Arıcılık ürünlerinin organik üretim olarak nitelendirilmesi; kovanların özelliklerine, çevre varyasyonuna, kolonilerin bakımına, beslenmesine ve sağlığına, arıcılık ürünlerinin iyi bir şekilde elde edilmesine, işlenmesine ve depolanması koşullarına bağlı olarak değişmektedir. Organik arıcılığın 4 ana bileşeni şunlardır:

- 1- Koloniler için çevre kalitesi
- 2- Kovan bakımı ve besleme
- 3- Koloni sağlığı ve korunması
- 4- Ürün hasadı, işleme ve depolama

1- Koloniler için çevre kalitesi

Organik arıcılığın yapılacağı bölge ya geleneksel yöntemlerle tarım yapılan bölgeden en az 3 km uzakta olmalı ya da tarım yapılan bölge ilaç ve gübre gibi kimyasalların kullanılmadığı bir bölge olmalıdır. Polen ve nektar kaynaklarına sentetik kimyasallar atılmamış, endüstri merkezlerinden uzak ve şehir dışında olmalıdır. Koloniler kirlenmeye yol açması muhtemel olan, kent merkezleri, otoyollar, sanayi bölgeleri, atık merkezleri ve atık yakma merkezleri gibi tarım dışı üretim kaynaklarından yeterli uzaklıkta olmalıdır.

Arı mer'ası nektar ve polen kalitesi yüksek bitkilerce zengin olmalı ve temiz su kaynaklarına erişim kolay olmalıdır. Organik arıcılık işletmesi toplam koloni sayısı arı mer'asının kapasitesi ile uyumlu olmalıdır. Organik arı mer'aların önceden sertifikasyon kuruluşu tarafından organik tarım kurallarına uygun olup olmadığının tespiti yapılmalıdır. Mer'a ve otlaklarda kimyasal gübreleme ve mücadele yapılmamış olması gereklidir.

2- Kovan bakımı ve besleme

Organik arıcılık için kullanılacak kovanlar, esas olarak çevreye ve arıcılık ürünlerine zarar vermeyen ahşap gibi doğal malzemelerden yapılmalı ve arıların biyolojik özelliklerine ve isteklerine uygun ölçülerde olmalıdır.

Kolonilerin üretim dönemleri boyunca uygulanacak olan işlemler organik üretimin esaslarına göre yapılmalıdır. İlkbahar dönemlerinde koloni çoğaltma amaçlı yapılan bölmelerde kullanılan kovan materyali ve uygulanan işlemler bu esasları bozmama-

lıdır. Bu amaçla koloni oluşturmada kullanılan ana arı, kovan ve temel petekler organik üretim tesislerinden temin edilmelidir. Örneğin kovanların yapımında kullanılan yapıştırıcı ve boyalara dikkat edilmelidir. Özellikle kovanların dayanıklılığının artırılmasında sadece propolis, balmumu ve bitki yağları gibi doğal ürünler kullanılmalıdır.

Üretim sezonu sonunda kolonilere kışı geçirebilmeleri için ek beslemeye gerek olmadan yeterli miktarda bal verilmelidir. Kolonilere mümkünse ek besleme yapılmamalı, yapılması zorunlu ise beslemede kullanılacak ürünler organik ürünler olmalıdır.

3- Koloni sağlığı ve koruması

Geleneksel tip arıcılıkta hastalık ve zararlıları kontrol etmek için genelde kimyasallar kullanılırken organik arıcılıkta ya hastalık oluşmaması için gerekli önlem alınır ya da organik üretime zarar vermeyecek ürünler veya yöntemler tercih edilmektedir. Yerel çevre koşullarına adaptasyon yeteneği yüksek, hastalık ve parazitlere karşı dirençli genotipler kullanılmalıdır. Ana arılar düzenli olarak yenilenmeli, ana arıya kanat kesme işlemi yapılmamalı ve erkek arı üretimi kontrol edilmelidir. Petekler düzenli olarak yenilenmeli, kesinlikle saf ve steril bal mumundan yapılmış temel petekler kullanılmalıdır. Sezon sonunda kovanlarda kaliteli ve yeterli miktarda olgunlaşmış bal ile polen bırakılmalıdır.

Arı hastalıkları ile mücadele amaçlı olarak kullanılacak antibiyotikler ve diğer ilaçlar mutlaka arılar için ruhsatlandırılmış olmalı ve bunlar sadece nektar akımı dönemi dışında ve hasta kolonilerde kullanılmalıdır. Eğer kimyasal ilaç kullanılması zorunlu ise

veteriner kontrolünde organik üretim dahilinde ilaçlama yapılmalı ve tedaviden sonra ilaçlamanın yapıldığı kolonilerdeki tüm petekler yeni peteklerle değiştirilmelidir.

4- Ürün hasadı, işleme ve depolama

Hasat sırasında ballı petekleri arılardan ayırmak için sentetik arı sakinleştiriciler hiçbir koşulda kullanılmamalı, basınçlı hava vererek ya da petekleri silkeleyerek arılar ballı peteklerden uzaklaştırılmalıdır. Hasatta yavru bulunmayan peteklerdeki balların alınmamasına özen gösterilmeli ve sadece olgunlaşmış ballar hasat edilmelidir. Hasat sonrasında bala ısı uygulaması yapılmaması; balın enzim kaybına uğramaması, balın bileşenindeki şekerlerin yanmaması, balın renginin değişmemesi yani balın doğal yapısının bozulmaması için en doğru yoldur.

Organik olarak üretilen balları ambalajlamak için kullanılan kaplar ahşap, cam ve özel üretilmiş organik malzemeden yapılmış olmalıdır. Ambalaj üzerine yapıştırılan etiketlerde; balın özelliği ve organik olduğu açıkça yazılmalı, hasat yılı, kime ait olduğu ve organik üretim yönetmeliğine uygun üretilip üretilmediği açıkça ya-

zılmalı, organik ürün logosu bulunmalı, sertifikasyon kuruluşunun adı, logosu ve sertifika numarası bulunmalı, organik ürünün üretim yeri, üretim ve son kullanma tarihi belirtilmelidir.

Sonuç

Türkiye sahip olduğu geniş mer'á alanlarının yanı sıra zengin bitki örtüsü ile de arıcılıkta önde gelen sayılı ülkeler arasında yerini almıştır. Ancak çok az sayıda profesyonel ve göçer arıcılarımız bulunmaktadır. Hala geleneksel tip arıcılığın yoğun olmasından kaynaklanan verim bir türlü istenen seviyeye çıkarılamamaktadır. Organik bal üretiminde ise verim daha da sınırlı olacağından ülkemizde yapılması gereken organik arıcılığın, profesyonel ve arıcılık bilgisine sahip bilinçli arıcılar tarafından uygun eko sistem şartlarında doğallığı bozulmamış kırsal bölgelerde yapılması düşünülmelidir. Her ne kadar organik arıcılığın zorunlu kurallar çerçevesinde yapılıyor olması üretici açısından üretim kaybı gibi görünse de organik arı ürünlerinin raflardaki fiyatı cazip hale getirilerek bu kayıplar giderilmekte ve üreticiler tarafından organik arıcılık kısa sürede ve kolayca benimsenebilmektedir.

Kaynaklar

- Emsen, B., Genç, F., 2004. 4. Ulusal Zootekni Bilim Kongresi 01-03 Eylül 2004, Isparta.
Genç, F., 2003. Arıcılığın Temel Esasları (Ders Notu). Atatürk Üniv. Zir. Fak. Yayın No: 931. 167-207
İlter, E., Altındişli, A., 1998. Ekolojik tarım ve ilkelere. Ekolojik (Organik, Biyolojik) Tarım. Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği. Bornova-İzmir. s1-6.
Jamet, J. P., 2000. Retailing of Organic Dairy Products, Bulletin of International Dairy Federation, No. 347.
Konak, F., Gökçe, M., 2003. Arıcılıkta organik üretim. Teknik Arıcılık Dergisi. 82: 8-11.

Mustafa Kemal Üniversitesi. Ziraat Fakültesi Dergisi. 10 (1-2): 63-70, 2005.

Tarım Gazetesi, 28 Aralık 2008.

Uygur, Ş. Ö., 2005. Uludağ Arıcılık Dergisi. Ağustos 2005-5, s103-106.

Woodward, B. W. and Fernandez, M. I., 1999. Comparison of Conventional and Organic Beef Production Systems II. Carcass Characteristics, Livestock Production Science, 61(2-3):225-231.

Yuseffi, M., Willer, H., 2000. The World of Organic Agriculture Statistics and Future Prospects, Annual Reports, p3-16.,